

Lovforslag nr. L 205. Fremsat den 5. april 1979 af handelsministeren

Forslag

til

Anlægslov for naturgasforsyning

§ 1. Med henblik på etablering af en dansk naturgasforsyning bemyndiges handelsministeren til af statskassen at udvide den ansvarlige kapital i Dansk Olie & Naturgas A/S, helt eller delvis i form af udvidelse af aktiekapitalen, med et beløb af 865 mill. kr.

Stk. 2. Handelsministeren bemyndiges til i nødvendigt omfang at yde garanti af statskassen for betaling af renter og afdrag samt for andre løbende forpligtelser i henhold til låneaftaler, som indgås af Dansk Olie & Naturgas A/S til finansiering af den del af kapitalbehovet ved etablering og drift af naturgas transmissionsanlæg m.v., som ikke dækkes af selskabets egenkapital, jfr. stk. 1.

Stk. 3. Handelsministeren bemyndiges til at yde garanti af statskassen for modværdien i danske kroner af 50 mill. DM reguleret i forhold til udviklingen i gasprisen i henhold til aftalen af 20. februar 1979 mellem Dansk Olie & Naturgas A/S og Ruhrgas, AG, Essen, om naturgasleverancer til Danmark.

§ 2. Handelsministeren fastsætter efter forhandling med finansministeren de nærmere vilkår for ydelsen af kapitalindskud og garantier efter § 1, herunder godkender optagelse af inden- og udenlandske lån.

§ 3. Handelsministerens godkendelse af

kontrakt af 9. marts 1979 mellem bevillingshaverne i henhold til eneretsbevilling af 8. juli 1962 til efterforskning og indvinding af kulbrinter og deres partnere og Dansk Olie & Naturgas A/S om salg og køb af naturgas for visse reservoirer på kongeriget Danmarks kontinentalsokkel og bevillingshavernes igangsættelse af indvinding af naturgas til levering i overensstemmelse med kontrakten anses for opfyldelse af § 2, stk. 5, 1. punktum, i eneretsbevillingen, således at bevillingshaverne med hensyn til råstoffet naturgas bevarer eneretten til yderligere efterforskning og indvinding i hele bevillingstiden.

Stk. 2. Igangsættes indvinding og levering af naturgas ikke i overensstemmelse med den i stk. 1 nævnte kontrakt, og skyldes dette ikke misligholdelse fra bevillingshavernes eller deres partners side, forlænges den efter eneretsbevillingen, § 2, stk. 5, jfr. pkt. 1 i aftale af 15. juli 1976 mellem bevillingshaverne og handelsministeren, nævnte frist for iværksættelse af indvinding af naturgas med 4 år, regnet fra tidspunktet for en retlig bindende konstatering heraf. Fristen kan dog ikke være kortere end 8. juli 1984.

§ 4. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Sigtet med lovforslaget er, at kunne anvende dansk gas i Danmark for på denne miljøvenlige måde betydeligt at øge det danske samfunds forsyningsikkerhed ved udbygning af et flerstrengt energisystem og samtidig reducere afhængigheden af importeret olie.

Regeringen agter på basis af kontrakt af 9. marts 1979 mellem bevillingshaverne i henhold til eneretsbevilling af 8. juli 1962 til efterforskning og indvinding af kulbrinter og deres partnere Dansk Undergrunds Consortium (D.U.C.) og Dansk Olie & Naturgas A/S (DONG A/S) om salg og køb af naturgas fra visse reservoirer på kongeriget Danmarks kontinentalsokkel at lade DONG A/S etablere og drive et dansk naturgasnet (1. fase) i overensstemmelse med finansministerens redegørelse af 16. maj 1978 til folketinget om prioriteringen af de offentlige investeringer¹⁾). Regeringen vil endvidere i overensstemmelse med procedurereglerne i lov nr. 294 af 7. juni 1972 (om naturgasforsyning²⁾) meddele DONG A/S eneretsbevilling til indførsel, forhandling, transport og oplagring af naturgas. Endelig vil regeringen meddele DONG A/S godkendelse af aftaler af 20. februar 1979 mellem DONG A/S og Ruhrgas, AG, Essen, om naturgasleverancer til Danmark og om nødleverancer af naturgas i tilfælde af leveringsforstyrrelser.

Forslaget knytter sig nøje til det samtidigt fremlagte forslag til lov om en varmforsyning.

Et væsentligt led i energiplanen er udnyttelsen af indenlandske energikilder. De mest nærliggende muligheder for udnyttelse af sådanne er ikke mindst olie og naturgas fra Nordsøen.

Om den historiske baggrund for ønsket om en naturgasforsyning i Danmark kan henvises til handelsministerens besvarelse af forespørgsel i folketinget den 9. februar 1978³⁾. I denne besvarelse redegøres også for DONG A/S's opbygning og

forberedelser med henblik på en eventuel dansk naturgasforsyning.

A. P. Møller selskaberne, som efter eneretsbevillingen af 8. juli 1962 udfører efterforsknings- og indvindingsvirksomheden, indgik den 15. juli 1976 aftale med handelsministeren om tilvejebringelse af et beslutningsgrundlag vedrørende produktion af de gjorte fund af naturgas i Cora, Dan, Vern og Bent strukturerne i Nordsøen.

Der blev herved sikret DONG A/S en førsteforhandlings- og forkøbsret, såfremt fuldførelsen af arbejdet med vurderingen af disse fund viste, at en økonomisk og teknisk forsvarlig naturgasproduktion kunne etableres, og bevillingshaverne og deres partnere tilkendegav i aftalen, at de ønsker, at sådanne forhandlinger med DONG A/S fører til et positivt resultat.

I marts 1978 forelå der en positiv vurdering af naturgasproduktionsmulighederne fra D.U.C. – en vurdering, som underbyggedes af Tilsynets redegørelse af 1. maj støttet på amerikanske eksperters udsagn. Efter at man i overensstemmelse med aftalen havde sikret sig, at der var basis for produktion og ilandføring af gassen i Danmark, blev der den 26. juni påbegyndt egentlige salgsforhandlinger mellem D.U.C. og DONG A/S.

Hvis skønnet fra Tilsynets tekniske konsulenter på reservoirområdet, DeGoyler & MacNaughton, over de tilstedeværende gasmængder er korrekt, vil de gasmængder, som er forudsat i DE-76, kunne produceres i en 25-årig periode ved produktion alene fra Cora-, Bent- og Dan-felterne. Selv med de af D.U.C. skønnede tal er det muligt at producere 2,6 mia m³/år i en periode på 17–18 år. Ved udløbet af de nævnte perioder forventes produktionsmulighederne fra felterne gradvist at aftage over en årrække, indtil det ikke mere er rentabelt at producere fra dem. Til den tid forventer konsulenterne, at der vil være andre kilder disponible, således at de i energiforsyningsplanen forudsatte

¹⁾ F.T. 1977–78: sp. 10050.

²⁾ F.T. 1971–72: 3752, 4860, 6343, 6506, A7403, B1893, C545.

³⁾ F.T. 1977–78: sp. 6125.

rater kan opfyldes i hvert fald til og med år 2009 (ved opstart i 1984) og formentlig et godt stykke længere. Tilsynet skønner, at den udvindelige gasmængde i de allerede påviste danske felter i Nordsøen er over 100 mia m³, jfr. afsnittet om indenlandske energiresourcer i ER-79.

Tilsynets tekniske konsulenter har i januar 1979 afgivet en rapport om mulighederne for etablering af en olierørledning til oliefeltene i den danske del af Nordsøen. I denne rapport skønnes der udover allerede gjorte fund at være mulige reserver af naturgas på 60 mia m³.

Misforholdet mellem globale reserver og forbrug må forudses at føre til store prisstigninger på olie og – senere – på anden energi. Lande, der er så heldige at have egne energireserver, kan dæmpe virkningerne af disse stigninger, specielt kan lande med gasforekomster ved »at købe ved kilden« reducere prisstigningstakten ved at investere i et system til transport af gassen mellem kilde og forbrugere.

Forhandling om en naturgaskontrakt er en overordentlig kompliceret og derfor tidkrævende sag.

Principperne for sådanne kontrakter er præget af, at køber og sælger må fastlåse aftalevilkår for store gasmængder leveret over en lang årrække.

Aftalerne mellem DONG A/S og D.U.C., som er beskrevet i vedlagte bilag 1, blev afsluttet den 9. marts 1979. Sideløbende hermed har DONG A/S fort forhandlinger med Ruhrgas, AG, Essen, om levering af naturgas i perioden 1982 frem til 1985 samt om nodleverancemuligheder. Disse aftaler, som er beskrevet i bilag 2, blev afsluttet den 20. februar 1979.

På denne baggrund har DONG A/S til handelsministeriet afgivet indstilling om indførelse af naturgas i Danmark, jfr. vedlagte bilag 3. Indstillingen, der indeholder en omfattende teknisk, økonomisk og organisatorisk beskrivelse af det reducerede gasprojekt er gengivet i bilag til ER-79. Det fremgår heraf, at de danske gasforekomster i Cora-, Bent-, Vern- og Dan-felterne i Nordsøen skønnes at være tilstrækkelige til at forsyne Danmark med 20 pct. af landets energiforbrug i mindst 20 år.

Investeringer til etablering af et dansk naturgasnet skønnes af DONG A/S at andrage 5.660 mill. kr. fordelt med 3.490 mill. kr. på DONG A/S og 2.170 mill. kr. på de involverede kommuner.

På basis af de kontrakter, som er indgået mellem DONG A/S og D.U.C. og DONG A/S og Ruhrgas, AG, vil bygning af et dansk naturgassystem medføre en forbedring af forsyningsikkerheden for ca. 20 pct. af Danmarks energiforbrug og samtidig være en rimelig rentabel investering. In-

flateres energipriserne væsentlig mere end gennemsnittet for alle varer, vil projektet give en særdeles god forrentning på længere sigt. DONG A/S anbefaler derfor forslaget til gennemførelse.

Afsætningskæden vil bestå af »engroskøberen«, DONG A/S, regionale fordelingsselskaber, lokale distributører og forbrugerne. DONG A/S køber gassen hos producenten – D.U.C. – på platformen i Nordsøen, transporterer gassen til land, renser og behandler den og videresender den gennem store hovedledninger til de regionale fordelingsselskaber eller direkte til storforbrugerne.

Kommunerne har en central placering i arbejdet med planlægningen og har i nært samarbejde med de centrale planlæggende myndigheder, amtskommuner og energiforsyningsvirksomheder på kort tid opbygget en rationel og effektiv organisation.

De lokale distributører vil i nogle tilfælde blive de enkelte kommuner, der står som medinteressenter i de regionale selskaber. Men opgaven kan også løses af koncessionerede selskaber som elværker og af fjernvarmeværker.

I to bilag til ER-79 er fremlagt både en driftsøkonomisk og en samfundsøkonomisk beregning over virkningerne af naturgasprojektet. Den driftsøkonomiske beregning belyser projektet set fra DONG A/S's side, medens den samfundsøkonomiske inkluderer virkningerne også for andre af samfundets sektorer først og fremmest forbrugerne. DONG A/S's basistilfælde, som vedrører levering af i alt 55 mia m³ giver i faste priser en driftsøkonomisk forrentning på 5,8 pct. og en samfundsøkonomisk forrentning på 5,7 pct. For begge beregninger gælder, at med forudsætninger om større leverede mængder og om reale olieprisstigninger fås en højere forrentningsprocent. For en uddybning henvises til bilaget herom i ER-79.

I bilag til ER-79 er givet en vurdering af forsyningsikkerheden for det danske energisystem frem til 1995. Heraf fremgår, at en naturgasforsyning fra danske felter i Nordsøen vil mindske det danske samfunds sårbarhed i tilfælde af oliekriser. Naturgassen vil selv have en stor politisk forsyningsikkerhed, og der er ved planlægningen af det danske naturgassystem tilstræbt en høj grad af teknisk leveringssikkerhed. Således vil kritiske dele af systemet være doubleret, og der stilles store kvalitetskrav til materialer og håndværksmæssig udførelse. Leveringssikkerheden er yderligere øget ved aftalen med Ruhrgas, AG, om nodleverancer af gas ved svigtende egenforsyning.

I medfør af lov nr. 294 af 7. juni 1972 om naturgasforsyning må naturgas kun indføres, forhandles, transporteres eller oplagres i henhold til en af handelsministeren meddelt tilladelse eller bevilling, der kan udfærdiges som eneretsbevilling for et bestemt tidsrum. Handelsministeren skal dog, forinden meddelelse sker, forelægge sagen for et særligt udvalg nedsat af folketinget.

Efter procedurereglerne i naturgasforsyningsloven agtes eneretsbevillingen meddelt DONG A/S. Af udkastet til bevilling, som vil blive forelagt for ovennævnte folketingsudvalg, vil fremgå, at denne tilsigtes at have samme varighed, som eneretsbevillingshavernes til olie og naturgas, d. v. s. til 8. juli 2012.

Bevillingen er søgt udformet efter nyeste koncessionsprincipper med hensyn til statens indsigt- og tilsynsbeføjelser, ligesom den i øvrigt er udformet uden særlig hensyntagen til, at bevillingshaveren er et fuldstændig statsjet selskab.

Forslaget indeholder ikke ekspropriationsbestemmelser, idet for så vidt angår transmissionsledningsføringer og -anlæg er disse med hjemmel i naturgasforsyningslovens § 6 indeholdt i bevillingen til DONG A/S. Naturgasforsyningsloven finder ikke anvendelse på lokaldistribution af naturgas modtaget til videresalg fra en bevillingshaver efter naturgasforsyningsloven. De regionale og lokale gasfordelingsselskabers behov for ekspropriationshjemmel for ledningsføringer og -anlæg vil blive søgt i forslag til lov om en varmforsyning.

En lang række centrale og regionale myndigheder har på væsentlige områder udført udrednings- og planlægningsarbejder, som vil have afgørende betydning som projekteringsgrundlag for ledninger og andre anlæg.

Et betydningsfuldt bidrag til både at forbedre statens beredskab til hurtigt at kunne aftage kontraherede gasmængder og til samtidig at holde omkostningsniveauet nede er den sikring af arealer til hovedledninger, som er sket i henhold til planlovgivningen. Et landsplandirektiv fra miljøministeren er udsendt og betyder, at alle centrale og lokale myndigheder har klarhed over, hvor de store gasledninger vil blive placeret. Samtidig er det sikret, at de nødvendige arealer friholdes for bygeri.

Også andre offentlige myndigheder har udført et stort udrednings- og planlægningsarbejde.

Det i 1972 nedsatte udvalg vedrørende normer og sikkerhedsbestemmelser for naturgastransmissionsanlæg – d. v. s. de store hovedledninger – afsluttede i efteråret 1977 arbejdet, som har afgøren-

de betydning som projekteringsgrundlag for disse anlæg.

Arbejdet er blevet fulgt op af et udvalg på distributionsiden, som på tilsvarende måde har afklaret, hvilke krav der må stilles til de distributionsledninger, der under lavt tryk skal føre gassen frem direkte til forbrugerne.

Koordinationen af det offentlige interesser i sikkerhedsmæssige spørgsmål omkring anlæg og drift af både transmissions- og distributionsanlæg for naturgas varetages gennem et udvalg, der i maj 1978 blev nedsat under energistyrelsen. Energistyrelsen varetager allerede en tilsvarende koordinerende opgave omkring de sikkerhedsmæssige spørgsmål ved efterforskning og indvinding af olie og gas.

I myndighedernes forberedelser har der måttet tages særligt hensyn til strukturen i det danske opvarmningsmarked og til behovet for tilvejebringelse af flerstrengede energiforsyningssystemer på dette område med naturgas, kraftvarme og vedvarende energikilder.

I varmforsyningsplanlægningen er der foregået et konstruktivt samarbejde med kommuner og amtskommuner for at sikre aftagning i takt med leverancerne og opvarmningsformernes geografiske fordeling. Forslaget til lov om en varmforsyning tilsigter at give rammen for også naturgassens placering i det danske forsyningsbillede. Dette forslag skal bl. a. fremme den mest hensigtsmæssige anvendelse af energi, herunder gas til bygningers opvarmning ved udarbejdelse og gennemførelse af varmeplaner. Sådanne varmforsyningsplaner vil indeholde retningslinier for, i hvilke områder særligt angivne varmforsyningsmetoder fremtidigt skal tillægges en prioriteret anvendelse. Heri vil indgå en geografisk afgrænsning over for andre energiforsyningsformer.

Forslaget indeholder ikke nogen ikrafttrædelsesbestemmelse. Virkningen efter lovtidendeloven af 25. juni 1870 er, at loven træder i kraft ugedagen efter den dag, da det nummer af lovtidende, hvori den bekendtgøres, er udgivet. Forslaget har ikke umiddelbare retsvirkninger for enkeltpersoner. Der skønnes at være behov for ikke alene at lade loven træde i kraft som angivet af hensyn til investeringerne, jfr. bemærkningerne til § 1, men den hurtige ikrafttræden er også nødvendig af hensyn til fremtidige leverandører og kommunerne, som sikres entydigt og sikkert grundlag for disses forberedelser. Videre er en hurtig ikrafttræden nødvendig for DONG A/S's videre projektering og indtæntning af de nødvendige myndighedsgodkendelser.

Forudsætningen for at et dansk naturgasprojekt kan få den højest tænkelige samfundsøkonomiske rentabilitet er bl. a., at størsteparten af de opgaver, som skal løses, udføres med dansk arbejdskraft. Skal dette kunne lade sig gøre, må der sikres arbejdsstyrken den fornødne viden omkring naturgassen og de arbejdsopgaver, som projektets etablering kræver. Dette betyder, at et uddannelsessystem inden for det naturgastekniske område skal være til rådighed for arbejdsmarkedet så tidligt, at den fornødne danske arbejdskraft er uddannet, når den skal anvendes i naturgasprojektet.

For bl. a. at løse dette spørgsmål dannede en række organisationer på arbejdsmarkedet den 12. august 1978 et Koordineringsudvalg vedrørende naturgasuddannelser, hvis første opgave har været, at undersøge det kvalitative behov for efteruddannelse af faglærte og ufaglærte arbejdere, der forventes at skulle være beskæftiget med naturgasarbejde.

Udvalget færdiggjorde den 1. december 1978 en rapport, som tilstilledes handelsministeren.

Rapporten omfatter beskrivelse af et modulstruktureret uddannelsessystem (indeholdende 5 uddannelseslinier), som vil være en forudsætning for, at danske virksomheder og danske arbejdere kan påtage sig de arbejdsopgaver, som knytter sig til naturgassens indførelse.

Udvalget indstiller, at det i rapporten foreslåede uddannelsessystem iværksættes af Koordineringsudvalget, såfremt folketinget beslutter sig for indførelsen af naturgas. De til udviklings- og forberedelsesarbejderne omkring naturgasuddannelserne nødvendige økonomiske midler skønnes at andrage ca. 10 mill. kr. (1978-kr.) fordelt over 4 år (1979-1982). Iværksættelsen af det reducerede gasprojekt vil i henhold til rapporten formentlig kunne medføre på anlægssiden en beskæftigelsesvirkning på ca. 10.000 mandår ialt, fordelt over 14 år med den største udvikling i 1982-86. Den totale beskæftigelsesmæssige virkning - direkte og indirekte - skønnes at blive på 20.000 mandår. Koordineringsudvalget har på nuværende tidspunkt en sådan sammensætning, at størsteparten af de relevante erhvervsorganisationer på arbejdsmarkedet er repræsenteret, at det på denne baggrund vil være naturligt, at disse påtager sig denne opgave.

Usikkerheden omkring naturgasprojektets geografiske udbredelse og markedsstruktur betyder, at det ikke på nuværende tidspunkt er muligt at redegøre for de samlede driftsomkostninger ved uddannelsernes gennemførelse.

En sådan opgørelse vil kunne foreligge umiddelbart efter folketingets beslutning om de før nævnte forhold foreligger.

Umiddelbart efter en eventuel positiv behandling af forslaget vil efter konsultation med arbejdsministeren de bevilgende myndigheder blive søgt om tilslutning til bevillinger til udviklings- og forberedelsesarbejderne omkring naturgasuddannelserne.

Som påpeget i afsnit 1.6 i ER-79 foregriber forslaget ikke fremtidige afgørelser om andre dele af etablering af et flerstrengt forsyningssystem på energiområdet, såsom senere opførelse af kernekraftværker og udnyttelse af vedvarende energikilder, som ikke er aktuelle i dag. Det samme gælder bestræbelserne på gennem spareforanstaltninger at bremse væksten i energiforbruget. Intet led i om-lægnings- og besparelseskomplekset kan undværes. Selvom alle foreliggende planer bliver virkeliggjort, vil landet stadig omkring århundredeskiftet være afhængig af olie i betydelig omfang.

Gennemførelse af dette forslag og forslaget til lov om varmforsyning sammenholdt med den almindelige energisituation - ikke mindst fremover - vil øge byrderne på det administrative apparat i et sådant omfang, at man fra handelsministeriets side har fundet det nødvendigt udover analyse af behovet for yderligere personaleressourcer at vurdere behovet for ændringer i den administrative struktur på energiområdet. De bevilgende myndigheder vil parallelt med forslaget få forelagt ansøgning om disse behov. Forslagets gennemførelse vil for energistyrelsens vedkommende direkte medføre behov for udvidelse med 1 kontor til varetagelse af spørgsmål vedrørende naturgastransmission og -distribution ligesom andre områder i energistyrelsen såsom sikkerheds- og reservoirområdet indirekte vil blive berørt heraf. For så vidt angår DONG A/S er lignende analyse og vurdering foretaget. Selskabets kompetente organer vil tage stilling hertil.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Dansk Olie & Naturgas A/S (DONG A/S) har til formål direkte eller indirekte, såvel her i landet som i udlandet, at fremskaffe, opbevare, transportere og sælge olie, olieprodukter samt drive hermed beslægtet virksomhed.

Selskabets aktiekapital er på i alt 82 mill. kr., hvoraf de 37 mill. kr. er bevilget specielt til undersøgelser vedrørende geotermisk energi. Den aktie-

kapital på 45 mill. kr., som DONG A/S har haft til rådighed i naturgasprojektets projekteringsfase, er nu ved at være opbrugt. For at selskabet kan forestå gennemførelsen af dens dele af investeringerne i projektet, er det derfor nødvendigt med en udvidelse af aktiekapitalen.

Investeringer til det reducerede naturgasprojekt, således som det er forudsat i finansministerens redegørelse til folketinget af 16. maj 1978, anslås til 5.660 mill. kr. (I investeringsredegørelsen er investeringerne opgjort til 5.900 mill. kr. Forskellen skyldes, at investeringsredegørelsen er i 1977 markedspriser og DONG A/S's opgørelse i 1978 faktorpriser). Heraf er det tanken, at DONG A/S skal forestå anlæg af søledningen fra gasfelterne i Nordsøen til den jyske vestkyst samt anlæg af hovedtransmissionsnettet. De samlede investerings- og driftsudgifter for DONG A/S hertil anslås til 3.490 mill. kr., medens resten af beløbet finansieres af kommunerne gennem de af disse etablerede distributionsselskaber.

For at få klarhed over hvor stor en egenkapital, der er nødvendig for at gennemføre DONG A/S's andel af projektet, har selskabet efter aftale med finansministeriet og handelsministeriet taget kontakt med det amerikanske bankfirma Kuhn Loeb Lehman Brothers som har udarbejdet en omfattende finansieringsplan for projektet, jfr. vedlagte bilag 4, som indeholder konklusionerne. Finansieringsplanen omfatter foruden investeringsbehov også DONG A/S's behov for driftskapital m. v., ialt 4.300 mill. kr. I denne anbefales, at der stilles en samlet egenkapital på ca. 20 pct. af finansieringsbehovet til rådighed for DONG A/S, medens resten finansieres ved optagelse af lån i ind- og udland. På grundlag heraf og efter at der er taget hensyn til, at investeringsudgifterne fordeles sig over årene 1980-89, kan egenkapitalbehovet opgøres til 865 mill. kr. Handelsministeriet må lægge afgørende vægt på, at denne egenkapital tilvejebringes samtidig med projektets vedtagelse i folketinget for herved overfor omverdenen at skabe den fornødne sikkerhed for at DONG A/S kan opfylde sine forpligtelser. Dette har betydning dels for lånevilkårene på de internationale lånemarkeder dels for D.U.C., som når selskabet skal finansiere sine investeringer i udvindingsanlæggene i Nordsøen overfor sine långivere skal sandsynliggøre, at man har en seriøs køber til gassen.

Egenkapitalbehovet på 865 mill. kr. er opgjort i medio 1979 priser. Der er ved opgørelsen taget hensyn til, at DONG A/S vil kunne opnå en renteindtægt for den del af kapitalen, der ikke skal anvendes med det samme. Hvis staten i stedet

skulle indskyde egenkapitalen i takt med det faktiske forbrug, vil kapitalbehovet blive i alt 1.135 mill. kr. fordelt på årene 1979-83. Ved denne løsning vil man imidlertid ikke opnå de fornævnte fordele. Placeringen af egenkapitalen vil ske efter aftale mellem handelsministeren og finansministeren.

Handelsministeriet har endnu ikke afsluttet sine overvejelser om, hvorvidt statens kapitalindskud i DONG A/S skal have form af aktiekapital eller en anden form for ansvarlig indskudskapital. Man kunne tænke sig, at en del af indskudet fik form af en ansvarlig lånekapital, som selskabet skulle forrente og senere tilbagebetale. Da selskabets finansielle forhold næppe giver mulighed for tilbagebetaling i de første driftsår, måtte renterne i disse år tilskrives hovedstolen, således at tilbagebetalingerne først begyndte, når investeringsfasen er overstået.

Man må imidlertid være opmærksom på, at sammensætningen af den ansvarlige egenkapital kan få betydning for selskabets mulighed for at hæve prisen, jfr. priskalkulationsbestemmelsen i forslag til lov om en varmforsyning. Renteudgifterne vil herefter kunne indregnes i prisen, medens forrentningen af indskudskapitalen fastsættes af det i ovennævnte lovforslag omhandlede udvalg. Statens muligheder for at opnå afkast af sit indskud er derfor større, hvis en del af indskudet foretages som ansvarlig indskudskapital, der forrentes.

Stk. 2. Af det af DONG A/S fremlagte projekt, jfr. bilag herom til ER-79, fremgår, at den driftsøkonomiske forrentning af hovedprojektet er beregnet til 5,8 pct. i faste priser. En beregning af den samfundsøkonomiske forrentning, jfr. bilag herom til ER-79, giver på de samme forudsætninger en forrentning på 5,7 pct. Af de omtalte bilag fremgår ligeledes, at i det omfang der bliver tale om realprisstigninger på olie eller leveringer udover år 2005, vil man opnå en højere forrentning.

På dette grundlag er Kuhn Loeb Lehman Brothers af den opfattelse, at det vil være muligt at lånefinansiere projektet i udlandet, uden at Danmarks almindelige kreditværdighed derved formindskes.

Ved optagelse af udenlandslån må DONG A/S skønnes at kunne opnå bedre lånebetingelser, hvis man kan henvise til, at den danske stat garanterer for selskabets forpligtelser.

Den foreslåede bestemmelse har samme rækkevidde som den statsgaranti, der er givet i § 2, stk. 2, i lov nr. 213 af 3. juni 1967 om Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning.

Stk. 3. Det må anses for en væsentlig fordel for naturgasforsyningsens gradvise start, at DONG A/S har kunnet etablere aftale om gasleverancer fra Tyskland til Danmark i tidsrummet 1982-85, jfr. herved indstilling om indførelse af naturgas i Danmark, punkt 2.3. i bilag til ER-79 og bilag 2 til forslaget. I sidebrev til aftalen er betinget, at DONG A/S til sikring af sine økonomiske forpligtelser i henhold til aftalen skal stille sikkerhed på 50 mill. DM. Beløbet reguleres fra gasleveringstidspunktet 1. oktober 1982 i forhold til udviklingen i gasprisen i overensstemmelse med aftalen.

Til § 2

Det fastslås, at låneoptagelser skal godkendes, således at selskabets låneoptagelser i fornødent omfang kan indpasses i den samlede offentlige låntagning i udlandet.

Til § 3

Kontrakten mellem bevillingshaverne i henhold til eneretsbevilling af 8. juli 1962 til efterforskning og indvinding af kulbrinter og deres partnere og DONG A/S indeholder med udgangspunkt i finansministerens redegørelse af 16. maj 1978 til folketinget om prioriteringen af de offentlige investeringer på initiativ af DONG A/S bestemmelse om, at levering af gas skal finde sted fra 1. oktober 1984. Aftalen af 15. juli 1976 mellem bevillingshaverne i henhold til eneretsbevilling af 8. juli 1962 og handelsministeren bestemmer i pkt. 1, at efterforskningsperioden vedrørende naturgas forlænges indtil 8. juli 1984. Såfremt bevillingshaverne igangsætter indvinding af naturgas til levering efter kontrakten, er der behov for retligt at konstatere bevillingshavernes opfyldelse af bevillingen for den mellemliggende periode, hvor bevillingshaverne kunne og ville have sat en produktion i gang af gas, men har undladt dette af hensyn til det stats-

ejede selskab DONG A/S, jfr. vedlagte bilag 5 - skrivelse af 9. marts fra handelsministeren til A. P. Møller. I forhold til skrivelsen indeholder forslaget enkelte redaktionelle ændringer med henblik på tydeliggørelse efter henstilling fra justitsministeriet.

Igangsættes indvinding og levering af naturgas ikke i overensstemmelse med den i stk. 1 nævnte kontrakt, og skyldes dette ikke misligholdelse fra bevillingshaverne og deres partners side, må disse have muligheder for at etablere kontrakt til anden side og iværksætte produktion af gassen. Eneretsbevillingens § 2, stk. 5, vedrører 5-årige forlængede efterforsknings- og indvindingsperioder. Inden for en sådan 5-årig periode skal ikke alene et efterforskningsresultat opnås, men der skal herudover iværksættes indvinding. Et positivt efterforskningsresultat i det første år af en sådan periode er på ingen måde givet. Under hensyntagen hertil og under hensyntagen til, at der allerede er konstateret mængder, som efter bevillingshavernes skøn kan udnyttes på en for dem økonomisk forsvarlig måde, foreslås den forlængede efterforskningsperiode, inden for hvilken indvinding skal finde sted, fastsat til 4 år. De 4 år regnes fra det tidspunkt, hvor det konstateres, at igangsættelse af indvinding og levering af naturgas ikke finder sted i overensstemmelse med gaskontrakten, og dette ikke skyldes misligholdelse fra bevillingshavernes og deres partners side. Konstateringen vil kunne ske enten ved at parterne bliver enige eller i tilfælde af uenighed ved en voldgifts- eller domstolsafgørelse.

Der tilsigtes med forslaget ikke nogen indskrænkning af bevillingshavernes ret efter aftalen af 15. juli 1976 mellem handelsministeren og bevillingshaverne. Denne aftale forlængede efterforskningsperioden for naturgas til 8. juli 1984. Som et minimum gælder bevillingshavernes ret til dette tidspunkt.

Eneretsbevillingens bestemmelser berøres i øvrigt ikke af dette forslag, således gælder f. eks. fortsat bestemmelsen om force majeure.

Bilag I

Resumé*) af aftalerne af 9. marts 1979 mellem D.U.C. og DONG A/S

Der er fire enslydende aftaler mellem DONG A/S (køber) og hver af D.U.C.'s fire partnere (sælgerne)

- 1) A. P. Møller v/ Dansk Boreselskab A/S
A/S Dampskibsselskabet Svendborg
Dampskibsselskabet af 1912 A/S
med 30 pct. af aftalekvanta
- 2) Shell Olieudvinding A/S
med 40 pct. af aftalekvanta
- 3) Chevron Petroleum Company of Denmark
med 15 pct. af aftalekvanta
- 4) Texaco Denmark, Inc.
med 15 pct. af aftalekvanta.

De fire partnere hæfter således ikke solidarisk over for DONG A/S. A. P. Møllerselskaberne hæfter solidarisk over for DONG A/S for disses samlede andel; de 3 olieselskaber, som hver for sig er relativt små selskaber, stiller med koncerngarantier. DONG A/S forudsættes ved folketingsbeslutning forsynet med en ansvarlig kapital og/eller statsgarantier af substantiel størrelse, (den nøjagtige størrelse er ikke specificeret under forhandlingerne, men indskud af ansvarlig kapital på i størrelsesorden 750 til 1.000 mill. kr. har været antydet som rimeligt).

De enslydende aftaler har følgende hovedindhold:

Kapitel I indeholder definitioner af kontraktens ord, begreber og måleenheder.

Kapitel II omhandler aftalekvantum.

- 1) Sælgerne forpligter sig til at levere al producerbar gas fra 4 strukturer (Dan, Gorm, Cora og Bent) til DONG A/S.

I første omgang omfatter salgsforpligtelsen 55 mia m³, som skal leveres medmindre uafhængige eksperter fastslår, at det ikke er teknisk og økonomisk muligt at producere dette kvantum fra de 4 strukturer. Gas, som ikke produceres og sælges

til DONG A/S, skal forblive i jorden (reservoir'erne).

Sælgerne skal levere gassen med en belastningsfaktor, som gradvist stiger fra 0.625 i de første kontraktår til 0.85 i de sidste, dog således at sælger, hvis det er teknisk muligt, vil imødekomme et ønske fra køber om at sænke belastningsfaktoren i de senere år til 0.825.

- 2) Der er detaljerede aftaler om daglige leverings- og aftageforpligtelser for de enkelte år i perioden fra 1. oktober 1984 til 1. oktober 2009 for initialkvantum på 55 mia m³. Fra 1986 til 2001 (15 år) er aftageforpligtelsen et gennemsnitligt dagligt volumen på 6,8 mill. m³, i årene forud og efter dette tidsinterval er der henholdsvis en optrapning til og nedtrapning fra dette niveau. Der er sådanne bestemmelser i kontrakten, som giver køber en valgmulighed for at lægge de 6,8 mill. m³ pr. dag mellem 1987 og 2003 mod en tillægspris på 3 kr./Gcal.

Sælgerne vil søge at imødekomme købers ønske om daglige leveringer udover de aftalte maxima, og køber er forpligtet til hver dag at aftage mindst 25 pct. af det for det pågældende år aftalte daglige gennemsnit for bl. a. at sikre sælgernes uafbrudte produktion af råolie fra Dan- og Gorm-felterne. Køber er endvidere forpligtet til udover de 25 pct. og om nødvendigt for at beskytte råolieproduktionen at aftage yderligere gasmængder (dog til en særlig pris svarende til kraftværkernes indkøbspris for kul, i det omfang disse aftager gassen).

Hvis køber ikke opfylder sine aftageforpligtelser, skal køber betale, som om der var leveret gas i overensstemmelse med disse. Den således forudbetalte gas har køber mulighed for under iagttagelse af særligt begrænsende regler at aftage på et senere tidspunkt.

Hvis køber aftager gas udover aftagepligten i de tidlige kontraktår, sker der dels

en tilsvarende afkortning i leveringerne i de senere kontraktår, og dels ydes et prisnedslag på merkvanta på 7½ pct.

- 3) Når produktionserfaring m.v. foreligger, skal der på et tidspunkt, som sælgerne vælger, mellem 1985 og 1990, foretages en fælles vurdering af de indvindelige gas-mængder i de 4 strukturer. Sælgerne skal dog kunne dokumentere, hvis de har behov for at udskyde denne vurdering udover 1988.

Når resultat af vurderingen foreligger, kan sælgerne indenfor 1 år efter eget valg forlange de daglige leveringer øget udover de under 2) ovenfor nævnte mængder med et varsel på 3 år. I så fald har køber ret til at forhandle om reviderede købsbetingelser for dette ekstra kvantum. Fører disse forhandlinger ikke indenfor 60 dage til et resultat, kan køber forlange helt eller delvis at få de ekstra mængder leveret på de oprindelige betingelser. Den del, køber ikke aftager, og som ikke må være mindre end ½ mia m³/år, kan sælgerne så frit afsætte til tredjepart. Køber vil i det omfang, kapacitet findes, transportere denne gas i sit rørsystem mod en betaling, som fastsættes under hensyntagen til parternes nære samarbejde.

- 4) Hvis produktionsforholdene tilsiger det, kan sælgerne énsidigt fra tid til anden i tiden efter den fælles vurdering af indvindelige gasmængder forlange de daglige leverings- og aftageforpligtelser justeret med op til 1,2 mill. m³/dag mod, såvidt det er teknisk muligt, at give 3 års varsel, men dog mindst 12 måneders varsel. Forøgelse udover 1,2 mill. m³/dag kræver købers accept. Ved formindskelser udover 1,2 mill. m³/dag eller under de oprindeligt aftalte leveringer (de 55 mia m³) kan køber kræve en uafhængig ekspertvurdering af, om der er rimelig teknisk og økonomisk baggrund for sælgerne til ikke at opfylde de indgæede leveringsforpligtelser.
- 5) Sælgerne opretholder den i aftalen af 15. juli 1976 aftalte ret til at substituere gas fra de 4 strukturer med anden gas.
- 6) Sælgerne reserverer sig forlods ret til at anvende gas fra de 4 strukturer til produktions- og driftsformål i forbindelse med indvinding og behandling samt levering til staten (royalty in kind). Sælgerne reserverer sig endvidere ret til uden kø-

bers indblanden at drive sin virksomhed inden for aftalens ramme og at udtrække gasvæsker (f. eks. flaskegas).

Kapitel III indeholder kvalitetsbestemmelser med tilhørende tekniske bestemmelser.

Sælgerne skal levere naturgas af en specificeret kvalitet og med et specificeret tryk, f. eks. brændværdi mellem 10.000 og 11.000 kcal/m³ (øvre brændværdi).

Hvis den leverede gas ikke opfylder disse krav, skal parterne søge at løse de opståede problemer tilfredsstillende ved teknisk samarbejde. Hvis der er tale om væsentlige afvigelser, og de opståede problemer ikke kan løses ved teknisk samarbejde, kan køber nægte at modtage gassen, og i fald køber vælger at tage gassen helt eller delvis, da forlange godtgørelse, evt. under medvirken af opmænd. Køber har ret til at forlange, at sælger for købers regning modificerer sit udstyr, hvis der er risiko for beskadigelse af købers rørledning på grund af kvalitetsafvigelse.

De gasvæsker (LPG), som måtte blive udskilt i købers søledning og landingsanlæg, og som køber ikke anvender som brændsel, skal tilbageleveres til sælgerne til kostpris (købspris plus omkostninger), hvorimod indvundet svovl (S) tilhører køberen. I det omfang, der er teknisk behov derfor, skal køber for sælgers regning afbrænde overskydende gasvæsker.

Sælgerne og køber vil i fællesskab planlægge forarbejdningsudstyr på platforme og i land, således at unødigt doublering ikke finder sted.

Kapitel IV fastslår, at sælger leverer gassen til køber på sælgers platform på Gorm-feltet i Nordsøen.

Kapitel V indeholder de tekniske målebemmelser.

Afregning af gassen sker på basis af leverede kaloriemængder målt i gigakalorier (øvre brændværdi).

Alt måle- og kommunikationsudstyr på platform leveres af D.U.C., tilsvarende udstyr i land af DONG A/S. Parterne har gensidig adgang til at kontrollere hinandens målinger og godkende anvendt måleudstyr.

Kapitel VI omfatter prisbestemmelserne.

1) *Basisprisen* for 1. kvartal 1979

belastningsfaktor	kr./Gcal
0.625	40,-
0.67	39,50
0.70	39,-
0.80	38,25
0.85	38,-

priserne er 3 kr./Gcal højere, hvis køber vælger en længere opbygningstid, jfr. kapitel II.

Basisprisen reguleres kvartalsvis proportionalt med ændringer i 6 oliepriser som følger:

Fuelolie max. 1 pct. S	Rotterdam
Fuelolie min. 1.5 pct. S	Tyskland
Fuelolie max. 2.75 pct. S	Danmark
Gasolie	Rotterdam
Gasolie	Tyskland
Gasolie	Danmark

i alle tilfælde opgøres oliepriserne excl. skatter og afgifter. Udgangsperioden for reguleringen er 12 mdrs. perioden 1. oktober 1977 til 30. september 1978. Reguleringen sker kvartalsvis bagud på basis af 12 mdrs. gennemsnitspriser.

De danske oliepriser er Monopoltilsynets ab raffinaderipriser. Hvis disse i en periode på over 5 mdr. afviger mere end 5 pct. fra Rotterdam-priser, anvendes sidstnævnte.

Rotterdam-oliepriserne er de i Platt's Oilgram offentliggjorte »European Bulk – FOB Barge Rotterdam Quotations«.

De tyske priser er de af Statistisches Bundesamt offentliggjorte for levering i 4 byer (Hamburg, Düsseldorf, Frankfurt og Ludwigshafen-Mannheim).

- 2) *Bundprisen* er 33 kr./Gcal for 1979, derefter øges den med 0.99 kr./Gcal pr. år. (3 pct. lineært). Bundprisen reguleres desuden for valutakursændringer (ligeligt D.-kr., US\$, £ Sterling og DM) og for ændringer i skatter og afgifter (jfr. VI.4).
- 3) Både den regulerede basispris og den regulerede bundpris er eksklusive punktafgifter, told og omsætningsafgifter.
- 4) Bundprisen reguleres derudover for alle andre ændringer i de skatter og afgifter, som pålægges sælgerne af danske eller EF myndigheder i deres egenskab af producenter af naturgas, på en sådan måde, at

sælgerne i relation til køber friholdes for eventuelle nye skattebyrder.

Hvis sådanne nye skatter går ud over, hvad der kan begrundes af realprisstigninger på olie efter april 1978, kan sælgerne forlange, at voldgiftsmænd afgør, i hvilket omfang sådanne øgede skattebyrder giver rimelig anledning til at forhøje også de regulerede basispriser. Undtaget fra disse regler er generelle forøgelse i selskabs-skatte, ligesom det er nettoeffekten af beskatninger efter reguleringer for afskrivninger m.v., som er afgørende. Skatteklausulen medfører ingen indskrænkning i statens adgang til at pålægge skatter og afgifter – den såkaldte skattebevillingsret. Klausulen regulerer således alene forholdet mellem aftaleparterne.

- 5) Hvis prisstoplove og lignende lovmæssige indgreb for en periode ud over 2 år sætter prisreguleringsmekanismerne ud af kraft, har sælgerne ret til at opsige aftalerne. Dette kan dog tidligst ske pr. 1. oktober 1988.

Kapitel VII indeholder regler for samarbejde.

- 1) Der indledes med en hensigtserklæring om altid at søge forhandlingsmæssig løsning på opståede divergenser eller operative problemer.

I tilfælde af afbrydelse af leveringerne er der erklærede hensigter om, at sælgerne vil hjælpe (uden at påtage sig pligt hertil) med at fremskaffe anden gas og i nødvendigt omfang også at lette købers forpligtelser over for sælger i den sammenhæng.

Hvis sælger ikke er leveringsdygtig i en periode på over 1 år af årsager, som ikke er af force majeure karakter, kan køber opsige aftalerne, såfremt sælgerne ikke over for opmænd kan godtgøre, at produktionen er i gang efter yderligere 1 år.

- 2) Sælgerne og køber skal udveksle alle oplysninger, som er af vigtighed for parternes planlægning og drift. Desuden skal man én gang årligt mødes for at drøfte 3 års fremtidige produktionsprogrammer. Sælgerne kan ikke varsle ændringer i leveringsmængderne, som ikke har været drøftet på dette årlige møde, medmindre der er tale om uforudseelige hændelser.

Kapitel VIII omhandler fakturering og betaling.

Der er detaljerede regler om fakturaopgørelser, om ændringer heri og om opbevaring af det til grund herfor liggende regnskabsmateriale m.v.

Fakturering sker månedsvis bagud, og betaling skal ske senest den 20. dag i den følgende måned.

Betaling sker i D.kr. i en dansk bank.

Kapitel IX. Godkendelser og tekniske anlæg.

Begge aftaleparter er forpligtet til omgående at gå i gang med at søge og vedligeholde fornødne myndighedsgodkendelser, som i form og indhold skal være acceptable for ansøgeren.

Aftalen kan opsiges af begge parter,

- hvis ansøgninger er indgivet inden for 6 mdr. efter aftalens underskrift, og ansøgerne ikke inden for 13 mdr. efter aftalens underskrift har kunnet opnå godkendelser i det mindste i princip eller tilladelse ikke i form og indhold er tilfredsstillende for ansøger og
- hvis en opmand godtager, at den opsigende part har rimelig grund til at foretage en opsigelse.

Aftaleparterne er endvidere forpligtet til i overensstemmelse med vanlig praksis snarest og effektivt at gå i gang med de fornødne bygge- og anlægsarbejder og efter anlægsarbejdernes afslutning drive og vedligeholde disse på forsvarlig måde.

Da leveringsstedet er på sælgers platform i Nordsøen, er der indføjet detaljerede regler for, hvorledes man skal forholde sig med hensyn til etablering og drift af købers udstyr på platformen, hvem der skal eje og betale de enkelte udstyrselementer, og hvorledes købers personale får adgang til og ophold på platformen.

Kapitel X omhandler kontraktens ikrafttræden og de første leveringer.

Aftalerne træder i kraft ved underskrivelsen, dog skal regeringens godkendelse foreligge senest 180 dage efter dens underskrift. I modsat fald er begge parter frigjort fra alle forpligtelser i aftalen.

Parterne er forpligtede til at have de tekniske anlæg klar til prøvedrift senest den 1. juli

1984, og efter en afprøvningsperiode på 90 dage træder de gensidige leverings- og aftaleforpligtelser i kraft.

Under indkøringsperioden vil parterne, i det omfang det er praktisk muligt, levere og aftage mest mulig gas.

Aftalerne udløber sammen med A. P. Møllers koncession, dog tidligere hvis det kan godtgøres, at der ikke er mere producerbar gas i de 4 strukturer.

Kapitel XI omhandler tvistigheder.

Aftalerne fortolkes efter dansk ret. Aftalerne består alene af skriftlige aftaler. Alle tvistigheder afgøres endeligt af opmænd efter dansk rets regler.

Aftalerne rummer 2 forskellige typer opmænd

- 1) tekniske opmænd
- 2) voldgiftsmænd.

Uoverensstemmelser af teknisk natur afgøres af enten 1 eller 3 uafhængige tekniske opmænd. Hvis parterne ikke kan enes om udpegningen af den ene (eller den tredje, hvis der er tre), vælges denne af Højesterets præsident fra en liste vedlagt aftalerne.

Øvrige tvister afgøres ved voldgift efter sædvanlige danske regler med Højesterets præsident, som den der udpeger opmanden.

Kapitel XII. Force Majeure.

Force majeure-bestemmelserne er udformet efter typisk international praksis. Det reelle indhold er, at begge parter i vidt omfang er frigjort fra deres forpligtelser i henhold til aftalen, når force majeure i dette begrebs videste betydning foreligger.

Kapitel XIII. Almindelige bestemmelser.

- 1) Dette kapitel indeholder bestemmelser om afsendelse af meddelelser parterne imellem (idet sælgerne udpeger en fælles forretningsfører (A. P. Møller) i Danmark).
- 2) Der er en fortrolighedsklausul, som forpligter parterne til ikke at videregive viden indvundet gennem aftalen til tredje mand. Undtaget herfra er oplysninger, som under tavshedslofte videregives til medarbejdere, tilsynsførende, entreprenører og lign., og som er nødvendige for, at disse kan udføre deres arbejde. Uden modpartens samtykke kan man endvidere

videregive oplysninger, som er nødvendige for offentlige myndigheder, opmænd og retsinstanter, ved salg og belåning, ved forsikringsoptagelse og aktieudvidelse, og i det omfang forskrifter berettiger offentlige myndigheder eller aktiebørser til at kræve det. Køber kan endvidere med sælgerens samtykke til sine kunder videregive oplysninger om aftalen i det omfang, det er nødvendigt for gennemførelse af salgsforhandlinger.

Forud for videregivelse af fortrolige oplysninger til tredjemand, skal de nødvendige foranstaltninger for at sikre at denne ikke videregiver fortrolig information, være truffet. I øvrigt må oplysninger kun videregives med begge parter indforståelse.

3) Endelig findes i kapitlet bestemmelser om pligt til gensidig information om status i myndighedsbehandling og byggeaktiviteter,

om ansvarsbegrænsning (én part skal ikke kunne gøres ansvarlig for den andens handlinger) og lignende.

Kapitel XIV foreskriver overdragelsesrettigheder.

Parterne kan overdrage deres rettigheder til tredjemand, men den oprindelige kontraktpart skal i så fald stadig stå som kautionist.

Kapitel XV. Sælgerne garanterer at være ejer af gas, som sælges til køber.

Sprog.

Aftalerne er i øvrigt i overensstemmelse med almindelig praksis på dette område affattet på engelsk, retshandlinger efter kapitel XI skal som hovedregel foregå på engelsk.

*) Resuméet er identisk med det, der er vedhæftet handelsministeriets energipolitiske redegørelse (ER-79).

Bilag 2

Resumé af aftalerne af 20. februar 1979 mellem Ruhrgas, AG og DONG A/S

Dansk Olie & Naturgas A/S (DONG A/S) har den 20. februar 1979 med Ruhrgas AG, Essen, underskrevet en aftale om levering af naturgas til Danmark i tidsrummet 1982 til 1985. Aftalen omfatter fra 700 til 1.700 mill. m³ efter DONG A/S's valg fordelt over de tre år.

Danmark overtager gassen ved den dansk-tyske grænse, men skal betale transporten fra Emden gennem Nordtyskland til grænsen. Hvis Nordgatløsningsystemet er færdigt, til leverancerne skal begynde, skal transport ske igennem dette system, som skal bygges af Ruhrgas, AG og Swedegas i forening. Går Sverige ikke ind for naturgas, bygges Nordgatløsningsystemet ikke, og transporten skal da ske gennem det tyske system, der tilhører firmaet Brigitta Elwerath til et sted nær Neumünster og derfra videre gennem en rørledning, som Ruhrgas, AG og DONG A/S i forening vil bygge for DONG A/S's regning.

Prisen DONG A/S skal betale for det lille kvantum gas, aftalen omfatter, er bundet dels til Rotterdam-prisen for tung fyringsolie med lavt svovlindhold, og dels til gasolieprisen på det tyske marked. Endelig er der en beskedent afhængighed af udviklingen i lønninger på det tyske marked.

Gasprisen sammensættes af to komponenter, en »årsgrundpris« og en »arbejdspris«, og den ville – hvis levering skulle finde sted første kvartal 1979 – være omkring 52 kr. pr. gigakalorie.

Årsgrundprisen andrager 1.42 mill. DM pr. år og er for 50 pct.s vedkommende bundet til et tysk lønindex.

Arbejdsprisen reguleres til hver 1. april og 1. oktober proportionelt med ændringer i 3 oliepriser som følger:

Svær fyringsolie	
max. 1 pct. svovl	Rotterdam
Svær fyringsolie	
max. 1,5 pct. svovl	Tyskland
Gasolie	Tyskland

Priserne er excl. skatter, og afgifter med undtagelse af gasolieprisen, som indgår incl. tysk energiafgift (Verbrauchssteuer). Rotterdam-prisen bestemmes som det aritmetriske gennemsnit af de foregående 12 måneders Platt's noteringer (1. april–31. marts henholdsvis 1. oktober–30. september), medens de tyske priser bestemmes som det aritmetriske gennemsnit af de to foregående kalenderhalvår (1. januar–31. december henholdsvis 1. juli–30. juni).

DONG A/S skal betale mindst for 70 pct. af de anførte gasmængder, uanset om de aftages eller ej. Gas, der er betalt, men ikke aftaget, kan aftages i de følgende to leveringsår. Den anførte gaspris er excl. skatter og afgifter. Betaling skal ske i DM til en af Ruhrgas, AG udpeget tysk bank.

Prisen for transporten gennem Nordtyskland skal aftales mellem DONG A/S og Swedegas, hvis transporten sker gennem Nordgatløsningsystemet, og mellem DONG A/S og Ruhrgas, AG, hvis transporten sker gennem Brigitta Elweraths system.

Enhver told eller offentlig afgift, der måtte blive pålagt gassen, enten inden Ruhrgas, AG modtager den eller i Tyskland, lægges til prisen til DONG A/S. Undtaget er afgifter, som atter godtgøres Ruhrgas, AG inden eksporten samt direkte indkomst- og formueskatter.

Skulle oliepriserne ved statsindgreb blive reguleret således, at Ruhrgas, AG med sine leverandører træffer aftale om et andet prisberegningssystem, vil dette system også gælde for beregning af prisen til DONG A/S. Det fastslås specielt, at der ved en sådan ændring ikke skal være nogen ekstra fortjeneste til nogen af parterne. Sker der en prisforhøjelse af en af de nævnte grunde, kan DONG A/S med 6 måneders skriftlig varsel ophæve aftalen med Ruhrgas, AG.

Om indskrænkninger i de kontraktlige forpligtelser gælder, at hvis Ruhrgas, AG ikke er i stand til at levere de aftalte gasmængder i den rette kvalitet, skal reduktionen i leve-

rancerne ske for samtlige de kunder, der forsynes fra de gasfelter, der ligger til grund for kontrakten proportionalt med de kontraherede kvanta. Hvis Ruhrgas, AG gør brug af denne regel, reduceres DONG A/S's mindste betalings- og mindste aftagningspligt tilsvarende. Parterne er endvidere løst fra deres forpligtelser sålænge og i det omfang højere magter, herunder regeringer og andre myndigheder samt arbejdskampe, forhindrer dem i at opfylde dem. Ruhrgas, AG vil gøre sit bedste for så hurtigt som muligt at modvirke enhver afbrydelse eller uregelmæssighed i leverancerne. Ruhrgas, AG har dog ingen forpligtelse til at skaffe erstatningsgas.

DONG A/S forpligter sig til at tilbagelevere de modtagne gasmængder i årene 1987 til 1990 med lige store kvanta i hvert af de tre år. Gassen skal tilbageleveres enten ved den dansk-tyske grænse eller sendes til Sverige som part af Ruhrgas, AG's leverancer til Swedegas, hvis Sverige går ind for naturgas. I sidste tilfælde får Danmark fuld betaling for transporten gennem Danmark til Sverige.

I øvrigt gælder stort set de samme betingelser for returleverancerne, som gælder for leverancerne for Ruhrgas, AG til DONG A/S. Dog kan en eventuel dansk udførselstold på naturgas ikke pålægges prisen til Ruhrgas, AG, medmindre en tilsvarende told har været lagt på leverancerne fra Tyskland til Danmark.

Ruhrgas, AG har ret til i tiden mellem den 1. juli og den 31. december 1983 at hæve aftalen om tilbagelevering af gassen.

Uvirksomhed af en eller flere af aftalens paragraffer vil ikke påvirke de øvrige paragraffer, og parterne vil søge – så godt det lader sig gøre – at erstatte de uvirksomme

paragraffer med tilsvarende regler.

Aftalen skal betragtes som fortrolig i det omfang, dens gennemførelse tillader det.

Aftalen er betinget af, at transportmulighed gennem Tyskland arrangeres af DONG A/S.

Skulle Nordgatligningen blive forsinket, kan begyndelsestidspunktet for leverancerne udskydes, dog ikke efter 1. oktober 1984.

Aftalen og dens gennemførelse er underlagt Den tyske Forbundsrepublikks retsregler.

Tvistigheder vil parterne først søge at løse på venskabelig vis. Skulle dette mod forventning ikke lykkes, afgøres spørgsmålet af tre domsmænd udpeget efter Det Internationale Handelskammers Voldgifts Domstol i Paris' regler. De to domsmænd, der udpeges af parterne, udpeger den tredje domsmand.

Til aftalen er knyttet en del sidebrev. Et ifølge hvilket DONG A/S skal stille sikkerhed ved den danske stat eller en bank for 50 mill. DM, et der angiver de felter, hvorfra DONG A/S skal forsynes under kontrakten, et vedrørende gassens fysiske egenskaber, et vedrørende leverancerne i det tilfælde at Nordgatligningen ikke bliver bygget tidsnok.

Samtidigt med ovenstående aftale, men uafhængig af den, indgik DONG A/S og Ruhrgas, AG en langtidsaftale om samarbejde og gensidig hjælp i tilfælde af forstyrrelser i gasforsyningen.

Ifølge aftalen skal – i tilfælde af forsyningsvanskeligheder hos den ene part – den anden part hjælpe i det omfang, det er muligt.

Den gas, som leveres som hjælp, skal tilbageleveres som gas med samme varmeindhold, så snart, det er muligt.

Bilag 3

DONG A/S's resumé og indstilling

Resumé

Denne rapport er resultatet af knapt 10 års forberedende arbejde i handelsministeriet og Dansk Olie & Naturgas A/S (DONG A/S). Overvejelser startede under Trekantregeringen efter fundet af gas på den danske Nordsø-søskel i 1968 i det såkaldte »Cora«-felt.

De energipolitiske momenter i overvejelserne forstærkedes under oliekrisen i 1973/73, og de energipolitiske målsætninger, som er udtrykt i handelsministeriets »Energiplan 1976«, er grundlaget for dette naturgasprojekt.

Danske erhvervslivs og det danske samfunds ensidige afhængighed, såvel økonomisk som politisk, af importeret olie, er nu, da den globale olieproduktion nærmer sig det praktisk mulige, ved at blive uacceptabel.

Naturgas fra danske fund kan efter vore bedste skøn dække 13 pct. af vort bruttoenergiebehov fra midten af 1980'erne og mindst 25 år fremover. Mulighederne for større bidrag er gode, og fremtidsperspektiver for at oprette en forsyning med gasformigt brændsel fra andre kilder er betydeligt mere lovende end for en oliebaseret teknologi.

Naturgas kan yde et bidrag til løsning af fremtidens energiforsyning; men også kun et bidrag. Rygraden i dansk energiforsyning må i resten af dette århundrede være olie. Der er rimelig grund til at tro, at man ved en vel tilrettelagt samproduktion af olie og naturgas på dansk sokkelområde i Nordsøen kan dække 30-40 pct af Danmarks energibehov i 1980'erne og 1990'erne fra danske ressourcer.

Denne indstilling beskriver et projekt, hvorved man kan opbygge en første fase af en naturgasforsyning i Danmark på ca. 2,5 mia m³ p. a. med et kapitalbehov på ca. 6,4 mia kr. (1978) (fordelt med 5,7 mia til investeringer og 0,7 mia til andre kapitaludlæg) med en intern forrentning på ca. 5,8 pct. regnet i faste priser. Indregnes de forventede

realprisstigninger på olie, bliver forrentningen ca. 12 pct. (med en usikkerhed på ± 2 pct.), og indregnes endelig almindelig inflation, bliver forrentningen ca. 18 pct. De her nævnte forrentningsprocenter er baseret på hele den investerede kapital, og beregningerne er udført som privatøkonomiske beregninger for et aktieselskab og er udtrykt som forrentning før betaling af aktieselskabsskatter.

Der er med støtte af en af verdens førende investeringsbanker udført analyser af finansieringsmulighederne, og konklusionen heraf er, at projektet kan gennemføres på kommerciel basis med en egenkapitalandel på ca. 20 pct. Det resterende kapitalbehov kan forventes rejst på det internationale lånemarked på konkurrencedygtige vilkår. Offentlige garantier for låneoptagelsen er nødvendig i projektets første år. Med den ovenfor skitserede egenkapitalandel forventes forrentningen af egenkapitalen at blive ca. 11 pct. regnet i faste priser og ca. 19 pct. regnet i løbende pengeværdier.

Naturgasprojektet er således en kommercielt forsvarlig kapitalinvestering, samtidig med at det yder et bidrag til løsning af et energipolitisk problem.

Gennemførelsen af et så stort infrastrukturprojekt, som det her foreliggende, lægger selvsagt på kortere sigt betydelige byrder på samfundet i henseende til belastning på knappe offentlige og private ressourcer og til omstilling til ny teknologi hos virksomheder og private. Det rummer imidlertid også gode muligheder for beskæftigelse og fremtidig eksport af varer og tjenesteydelser, og det sikrer ikke mindst samfundet en valutasikret energiforsyning af betydeligt omfang.

Projektets praktiske gennemførlighed er sikret gennem 2 kontrakter - een med D.U.C. og een med Ruhrgas AG. Begge kontrakter er sluttet med forbehold af regeringens godkendelse.

Oversigt over forrentningsprocenter

	Intern rente					
	Volumen	Faste priser	Realstigning m. m.	Marginalforrentning	IRR af egenkapital	Inflateret
Fase 1						
Hovedprojekt	2,5	5,8	12,0	–	11,0	19,3
Fase 1						
Start 1982	2,5	5,7	12,0	–	–	–
Fase 1						
Optimal løsning (merinv. 408 mill. kr.)	2,5	6,0	12,2	16,5	–	–
Fase 1						
Energibesparelser	2,5	6,7	12,8	–	–	–
Fase 1						
incl. brugerstatn. (1.000 kr.)	2,5	5,5	–	–	–	–
Fase 1						
Ingen nyttevirkningsfordel	2,5	4,9	–	–	–	–
Fase 1						
+ beredskabslagerafgift	2,5	6,8	–	–	–	–
Fase 1						
Sveriges alternativ	2,5	7,8	13,0	16,5	–	–
Mervolumen alt. 1.	3,0	6,6	12,7	–	–	–
Fase 2						
Hovedprojekt tidlig start	3,4	7,0	12,7	17,1	12,7	–
Fase 2						
Sen start	3,4	6,7	12,4	15,9	–	–

Kontrakten med D.U.C. indeholder en fast aftale om levering af 55 mia m³ naturgas mellem oktober 1984 og oktober 2009 fra 4 felter i Nordsoen. Derudover indeholder den en rammeaftale for resten af den gas, som måtte være i de 4 strukturer (efter vort skøn ca. 20–40 mia m³). Det årlige volumen er aftalt til ca. 2,5 mia m³, og mulighederne for en udvidelse til 3,5 mia m³ i en anden fase i slutningen af 1980'erne er rimeligt gode. Aftalen fastlægger, at DONG A/S kober naturgassen på D.U.C.'s platform i Nordsoen. I henhold til aftalen af 15. juli 1976 mellem Handelsministeren og bevillingshaverne har DONG A/S en forforhandlingsret til køb af al anden D.U.C. gas. På baggrund af hidtidige og potentielle fund i Nordsoen er der en sandsynlighed for, at DONG A/S senere vil få tilbudt yderligere gas i størrelsesorden 1–2

mia m³ pr. år, således at man – om ønskeligt – kan nå op på en forsyning fra danske ressourcer på i størrelsesorden 4–5 mia m³ hen mod århundredeskiftet (og dermed realistisk opretholde 1976 energiplanens målsætning på 4 mia m³ i 1995).

Kontrakten med Ruhrgas AG rummer mulighed for en »blod« opstart af naturgasforsyningen i 1982/83 med begrænsede forsyninger i 3 år på fra 3–700 mill. m³ p. a. i vort valg. En »blod« opstart (i Sydjylland og på Fyn) vil resultere i en bedre spredning af investeringerne og give muligheder for bedre indlæring af arbejdskraft. Prisen for gas fra Ruhrgas, AG er ca. 25 pct. over D.U.C. prisen, og en udnyttelse af Ruhrgas-aftalen betyder en helt marginal forringelse af rentabiliteten.

Der har sideløbende over de sidste 3 år været samarbejde med »Swedegas AB« om en koordinering af svenske og danske naturgasplaner. På grund af den betydelige usikkerhed, der politisk råder i Sverige om de svenske planer i øjeblikket, er forhandlingerne ikke endeligt afsluttede. Efter vort skøn er der stadig en mulighed for, at de svenske planer kan realiseres. De tekniske og økonomiske forudsætninger for og konsekvenser af transit af gas til Sverige gennem Danmark foreligger belyst i detaljer, og indstilling om modificering af det her foreliggende projekt kan afsluttes på kort tid, hvis og når en positiv politisk tilkendegivelse foreligger fra svensk side. Hovedplanen, som her forelægges, inkluderer ikke transit af gas til Sverige.

Lov af 7. juni 1972 om naturgas forudsætter, at DONG A/S får bevilling i henhold til denne lov; udkast hertil er forhandlet mellem handelsministeriet og DONG A/S. Bevillingen omfatter i princip transmission af naturgas, mens den lokale distribution efter bemærkningerne til naturgasloven forudsættes at ville ske i lokalt regi.

Kommunerne og Kommunernes Landsforening har dels direkte dels gennem 5 regionale naturgasplanlægningselskaber meget aktivt deltaget i forberedelsen af naturgasprojektets distributionsplanlægning. Alle kommuner i de i første omgang berørte forsyningsområder er partnere i planlægningselskaberne. Kommunerne er således organisatorisk vel forberedte til at påtage sig de opgaver, som naturgasloven forudsætter. Der udestår imidlertid alle de formelle, endelige selskabsdannelser, som er nødvendige for indgåelse af bindende aftaler om opgavefordeling og økonomisk fordeling mellem de lokale og regionale distributionselskaber og DONG A/S. Kommunernes Landsforening tilstræber, at det fornødne grundlag for beslutninger i de enkelte kommuner kan foreligge, inden byrådene tager sommerferie, under forudsætning af statslig stillingtagen inden folketingets sommerferie.

Dansk industri og dansk erhvervsliv vil have betydelige muligheder for at deltage i udbygningen af de tekniske anlæg. De seneste skøn over dansk andel i investeringerne er:

	Investeringer*	Potentiel dansk andel %
Transmission	3.360	36
Fordeling	540	75
Distribution	1.760	95
Ialt	5.660	

* De korrekte investeringstal er: Transmission 3490, Fordeling 510 og Distribution 1660. Uoverensstemmelsen skyldes trykfejl i DONG A/S's indstilling.

Erhvervslivets forberedelser er ikke så langt fremme, som ønskeligt var, angiveligt, fordi man efterlyser den endelige politiske godkendelse.

DONG A/S lægger – som det også fremgår af udkastet til bevilling – afgørende vægt på, at der opbygges en internationalt konkurrencedygtig dansk ekspertise på levering af varer og tjenesteydelser indenfor naturgasområdet. En væsentlig del af vore kræfter har og vil fortsat være rettet mod at nå dette mål.

Indstilling

På det her foreliggende grundlag indstiller DONG A/S til handelsministeriet:

1. at der tages principbeslutning om at indføre naturgas i Danmark i henhold til de her forelagte planer,
2. at regeringen godkender aftalerne med D.U.C. om levering af naturgas fra 1984,
3. at regeringen godkender aftalen med Ruhrgas, AG om levering af naturgas over 3 år fra Tyskland fra 1982 til 1985 herunder, at staten yder en garanti på 50 mill. DM reguleret efter gasprisen, som anført i aftalen for DONG A/S's opfyldelse af sine forpligtelser i henhold til leveringsaftalen, og at DONG A/S bemyndiges til indenfor de her foreslåede rammer at indgå bindende aftaler om transport i Tyskland,
4. at staten udvider den ansvarlige egenkapital i DONG A/S med 865 mill. kr., svarende til ca. 20 pct. af selskabets bruttokapitalbehov,
5. at staten i nødvendigt omfang garanterer for DONG A/S's optagelse af lån til dækning af øvrige kapitalbehov,

**uofficiel oversættelse
Bilag 4****Resumé og konklusion fra Kuhn Loeb Lehman Brothers**

Med virkning fra den 15. august 1978 har Dansk Olie & Naturgas A/S (DONG A/S) engageret Kuhn Loeb Lehman Brothers International (KLLB eller firmaet) som økonomisk rådgiver for det foreslåede danske naturgas transmissions- og distributionssystem (Projektet). Som sådan forpligtede KLLB sig til at udfærdige en økonomisk rentabilitetsanalyse af Projektet, og nærværende rapport foreligger nu som løsning af denne opgave.

I de forløbne syv måneder har vi haft et nært samarbejde med DONG A/S's ledelse vedrørende udarbejdelse af en økonomisk analyse af Projektet. På basis af de økonomiske prognoser, som er stillet til rådighed af DONG A/S, samt vor gennemgang af yderligere oplysninger indeholdt deri, og erfaring fra lignende opgaver, har vi konkluderet, at Projektet er økonomisk gennemførligt (feasible). Desuden mener vi, at udførelsen af Projektet vil være et økonomisk fordelagtigt foretagende for Danmark. Vore konklusioner er baseret på en økonomisk model af Projektet og en omfattende gennemgang af de forudsætninger, der ligger til grund for DONG A/S's prognoser.

Under vor gennemgang har vi konkluderet, at Projektet medfører betydelige ekstra fordele for Danmark. Udførelsen vil betyde en hurtig udnyttelse af det, der forekommer at være landets betydeligste energiressource. Indførelse af de planlagte mængder naturgas til hjemmemarkedet vil befordre en nedskæring af landets olieimport og dermed forbedre handelsbalancen og styrke landets valuta. Etablering og drift af Projektet vil forbedre beskæftigelsessituationen og give Danmark andre betydelige økonomiske fordele. Endelig vil Projektet betyde en sikker energiforsyningskilde, som kan dække en væsentlig del af Danmarks vigtigste energibehov.

I vor økonomiske analyse af Projektet er der ikke taget hensyn til følgende potentielle økonomiske fordele:

- 1) Danmarks integrering i det europæiske gasnet.
- 2) bedre tilgængelighed for fremtidige gasforsyninger fra de danske, norske og britiske dele af Nordsøen,
- 3) muligheden for fordelagtige overenskomster med Swedegas vedrørende transport af naturgas, samt
- 4) fordele af de med Ruhrgas, AG nyligt underskrevne kontrakter vedrørende midlertidige gasleverancer.

Ligeledes er der i vor analyse heller ikke taget hensyn til en række sikrede fordele. Hvis DONG A/S som planlagt leverer 13 pct. af landets energibehov i 1985, ville det eliminere 16 pct. af de projekterede behov for importerede olieprodukter. Målt i 1977-priser og -mængder, ville dette indicere en netto reduktion af landets import på 1,2 mia kr. pr. år, svarende til næsten 15 pct. af det anslåede 1978 betalingsbalanceunderskud på 8 mia kr. Som det vigtigste punkt, vil livsvigtige dele af landets befolkning og økonomi kunne sikres imod fremtidig oliemangel eller afbrydelser i leveringen fra verdensolie-markedet. Desuden mener vi, at udforskningen og udviklingen af den danske del af Nordsøen vil blive fremskyndet, når der eksisterer en umiddelbar tilgængelig metode til transport af naturgas.

Tilvejebringelsen af den nødvendige internationale finansiering af Projektet vil lettes af, at Projektet vedrører energi, af Projektets monopolstilling på det danske marked, samt af dets afgørende rolle i den danske økonomi. Disse faktorer adskiller klart Projektet fra rent kommercielle foretagender, som er udsat for konkurrence og/eller forældelse.

De i vor analyse benyttede prognoser er delt i to hovedgrupper. Den første har vi kaldt Grundmodel, og her forudsættes et maksimalt gennemløb på 2,6 mia m³ naturgas pr. år, og den maximale produktion opnås i 1986. Denne mængde stemmer overens med de af D.U.C. lovede mængder. I Grundmo-

dellen har vi arbejdet på basis af både en »høj« og en »lav« udgave samt af en »sandsynlig« udgave. Disse variationer i Grundmodellen er blevet udviklet ud fra sensitivitetanalysen af Projektet, og de repræsenterer henholdsvis de øvre og nedre grænser for Projektets økonomiske resultat, baseret på 90 pct.-fraktilen. Derudover er den »sandsynlige« udgave blevet analyseret under forudsætning af almindelig inflation i omkostninger og indtægter.

Vi har suppleret vor undersøgelse af Grundmodellen med en gennemgang af Projektet i en »Udvidelsesmodel« (fase 2). I udvidelsesprognoserne afspejler Projektets økonomi en forøgelse af produktionen til 3,5 mia m³ pr. år. Denne udvidelse hviler på den ubetingede købsret til yderligere reserver fra allerede beviste offshore-strukturer, eller fra andre kilder, samt den samtidige udvidelse af det danske fordelingsnet. På basis af DeGo-

lyer og MacNaughton-rapporten vedrørende olie- og gasreserver mener vi, at der er en meget stor sandsynlighed for, at yderligere gasmængder tilgår DONG A/S i firserne under den ubetingede købsret. I Udvidelsesmodellen vil den maximale produktion opnås i 1988.

Vor analyse af Projektets økonomi viser en forventet forrentning af egenkapital på 11,0 pct., baseret på Grundmodelmængder, den sandsynlige økonomiske prognose samt vor foreslåede kapitalstruktur. Denne forrentningsprocent er eksklusiv den forventede restværdi af transmissionsanlæggene. Når denne restværdi medtages, ville den forventede forrentning blive ca. 12,9 pct.

På basis af Grundmodellens økonomi og en foreslået kapitalstruktur på 80 pct. gæld og 20 pct. egenkapital, vil Projektets kronologiske investeringsprofil se ud som følger:

Tabel I
Grundmodel – Sandsynlig
Årlig investeringsprofil
(Mill. kr.)

År	Gæld investering	Egenkapital investering	Investering i alt	Akkumuleret gæld/egenkapital forhold %
1978.....	0	71	71	0,0
1979.....	0	54	54	0,0
1980.....	0	110	110	0,0
1981.....	296	243	539	38,2
1982.....	927	617	1.544	52,7
1983.....	1.680	89	1.769	71,0
1984.....	930	49	979	75,6
1985.....	822	43	865	78,5
1986.....	482	25	507	79,8
1987.....	319	17	336	80,5
I alt.....	5.456	1.318	6.774	80,5

I den ovenfor beskrevne model vil Projektet blive i stand til at dække renter og afdrag på gælden fra 1987. Antager vi en gennemsnitsrentefod på 10 pct., bliver Projektets forrentning af egenkapital 11 pct. Kunne renten reduceres til et gennemsnit på 9 pct. – hvilket ikke er nogen helt urealistisk antagelse under forudsætning af leverandørkreditter, eksport-

lån og lån fra internationale låneinstanser såsom Den europæiske Investeringsbank og Den nordiske Investeringsbank – kan der opnås en forrentning af egenkapital på 12,0 pct. Modsat vil en stigning på 1 pct. i gennemsnitsrenten formindske forrentningen af egenkapital til 9,6 pct. Medens variationer af denne størrelsesorden i rentesatserne ikke

bringer Projektet i fare, så kunne en dramatisk stigning begrænse Projektets evne til at bibeholde vor foreslåede ligevægt og ville nødvendiggøre yderligere udvidelse af egenkapital.

Som ovenfor nævnt har vi også gennemgået en høj og en lav grundmodel. Denne form for sensitivitetsanalyse viser en afkastningsgrad efter finansiering på mellem 15,1 pct. og 6,3 pct. Det er klart, at med denne store afvigelse i de projekterede afkastningsgrader for egenkapital og den potentielle indvirkning af begge disse yderpunkter på de økonomiske muligheder, vil Projektets økonomiske struktur behøve maximal fleksibilitet og velvilje fra statens og DONG A/S's side til at tilpasse sig udviklingen. Dette er især vigtigt i betragtning af, at Projektets afkastningsgrad er relativt ufølsom over for finansiering. De aktuelle driftsresultater vil være bestemmende for den økonomiske risiko.

Uanset Projektets følsomhed over for rentesatser og driftsresultater, kan det konkluderes, at der findes en lang række muligheder for en vellykket finansiering af Projektet under vidt forskellige økonomiske forhold. Det væsentligste spørgsmål vedrørende Projektets økonomiske strategi er, i hvilken udstrækning det kan finansieres uden lån, forskud eller økonomiske garantier fra den danske stat. Selv om finansieringen af Projektet ville medføre en væsentlig forøgelse af Danmarks udlandsgæld, er vi overbevist om, at Projektet kunne finansieres via den danske statskasse, enten gennem direkte finansiering eller ved fuld garanti af hele DONG A/S's gældsforpligtelser. Det er mindre klart på nuværende tidspunkt, i hvilken udstrækning Projektet kan finansieres uafhængigt.

Det vil i nogen grad være umuligt at finansiere Projektet fuldstændigt uafhængigt af landets kredit. Uden hensyn til juridiske strukturer er det en forudsætning, at der eksisterer et sikkert marked og en påvist driftsenhed. Danmark skal faktisk »garantere« udviklingen af dette marked og påtage sig visse risici under Projektets udførelsesfase uden hensyn til Projektets forudberegnete resultater. For det andet vil en deling af Projektet mellem DONG A/S og de regionale enheder have tendens til at formindske Projektets samlede kreditværdighed og kunne tjene til at forøge kravene til statsgarantier.

Dette er ikke for at foreslå, at Projektet skulle finansieres udelukkende ved hjælp af statskredit. Vi mener, at fordelene ved uafhængig finansiering af DONG A/S er tilstrækkelig overbevisende til, at en »projekttype«-finansiering (som afhænger delvis eller udelukkende af selve Projektets nettoindbetalinger (Projektets cash flow)) skulle være et strategisk mål. Danmark har været stærkt afhængig af de internationale kapitalmarkeder siden (OPEC) oliekrisen, og landets fremtidige økonomiske fleksibilitet vil bl.a. kunne afhænge af, i hvor stor grad potentielt sulyfsynende organisationer såsom DONG A/S bliver finansieret uafhængigt. Derfor har vi anbefalet, at egenkapitalen i første omgang skulle være 20 pct med mulighed for senere justeringer. Når der foreligger en endelig fastsættelse af, hvilke leverandørkreditter og lån fra internationale låneinstanser man kan regne med, kan man på basis af de gældende markedsforhold bestemme, hvilke markeder der er bedst egnede til at finansiere resten af Projektet.

Medens de enkelte markeder, hvor finansiering finder sted, vil have indvirkning på, i hvilken udstrækning og form der kræves kredit fra staten, kan der også forudses visse generelle krav. Långivere til Projektet vil kun acceptere en mindre, om nogen, risiko, og de risici, som de vil acceptere, vil være underlagt særlige betingelser: risiciene skal være veldefinerede og de skal være af en sådan karakter, at långiverne fra erfaring i lignende tilfælde ved, at der er formildende omstændigheder ved deres størrelse, eller uafhængige vurderinger skal vise, at de er minimale. Risici for Projektets gennemførlighed, som falder uden for disse parametre, må staten selv påtage sig, i det mindste midlertidigt.

Mange af de risici, som man i almindelighed forbinder med projekter af denne art, kan betragtes som minimale og vil derfor kunne accepteres af långivere i dette tilfælde. Den teknologiske risiko kan betragtes som ubetydelig; den teknologi, som anvendes ved rørledningskonstruktionen er velafprøvet og velkendt for alle større internationale entreprenører. Leveringsrisici er mindre væsentlige og kan i det store hele lades ude af betragtning på grund af DeGolyer og MacNaughtons rapport om olie- og gasreserver, som viser gasreserver og en leveringshastighed, der er betydeligt større end projekteret.

Risikoen vedr. markedskrediten er ligeledes ubetydelig, dersom Projektet finansieres på et samlet grundlag, idet dets marked ville være så godt som ensbetydende med landets skatteunderlag og da det desuden drejer sig om et nødvendigt produkt.

Tilbage er der dog et antal risici, som generelt er uden for de parametre, som långiverne vil acceptere. Disse inkluderer følgende:

- *Risiko vedr. færdiggørelse* - på grund af overskridelse af omkostninger eller andre uventede begivenheder er der ikke midler til rådighed til at færdiggøre Projektet eller udførelsesplansplanen bliver ikke overholdt.
- *Risiko vedr. markedet* - på grund af forsinkelser i ombygningen af forbrugernes kedler eller andre uventede begivenheder udvikler markedet for DONG A/S's gas sig ikke efter planen.
- *Risiko vedr. drift* - den mulighed, at ledelsen ikke kan levere gas eller ikke er i stand til at holde driftsomkostningerne på et niveau, der sikrer renter og afdrag.
- *Risiko vedr. prisfastsættelse* - den mulighed, at samspillet mellem købspris og salgspris ikke tilvejebringer tilstrækkelige midler til systemets drift og betaling af renter og afdrag.

Vi mener, at hver enkelt af disse risici på en eller anden måde må påtages af staten. Med undtagelse af prisfastsættelsesrisikoen skal det bemærkes, at de øvrige risici reduceres eller forsvinder i takt med omlægningen af forsyningssystem og marked for naturgas. Med andre ord vil der være en tendens til, at de elimineres på et relativt tidligt stadium af Projektet. Derfor kunne de af staten ydede garantier og kreditstøtter elimineres i løbet af refinancieringen af Projektet eller struktureres, så de kan tilbagekaldes, når Projektet opfylder særligt specificerede krav.

Som tidligere nævnt har vi konkluderet, at Projektet vil give en acceptabel forrentning af investeret kapital, at staten og befolkningen vil få utallige sekundære fordele ved udførelsen af Projektet og at en overvejende del af Projektomkostningerne kan finansieres på mange forskellige måder og i et stort antal valutaer og markeder. Projektet må dog være sikker på væsentlig støtte fra staten gennem bidrag til egenkapitalen og muligvis et begrænset antal direkte garantier, i det mindste indtil rørledningskonstruktionen er færdig-

bygget. I mellemtiden kan der opnås utallige fordele ved

- 1) omhyggelig strukturering af forholdet mellem DONG A/S og distributionselskaberne,
- 2) Udvikling af passende lovgivning vedr. Varmeplan, og
- 3) en omhyggelig planlægning af Projektets økonomiske struktur og de økonomiske initiativer, der skal tages af staten og DONG A/S.

Som tidligere nævnt er vor gennemgang og analyse af Projektet foretaget på et samlet grundlag. Vi er dog klar over, at DONG A/S og de regionale selskaber i øjeblikket er særskilte enheder, og at der er mulighed for bestemmelser om særskilt dækning af deres økonomiske behov. Vi har kort gennemgået visse foreløbige data vedr. en mulig fordeling af kapitalomkostninger, indtægter og udgifter mellem DONG A/S og de regionale selskaber. På basis af denne gennemgang og under forudsætning af, at 1) der oprettes tilfredsstillende aftaler mellem DONG A/S og de regionale selskaber, og 2) at de regionale selskabers kredit som købere er tilfredsstillende for långiverne eller er garanteret af staten, er vi af den opfattelse, at DONG A/S stadig kunne opnå uafhængig finansiering på betingelser, der i det væsentlige svarer til dem, som kan opnås ved finansiering af Projektet på et samlet grundlag. I denne sammenhæng har vi ikke tilstrækkeligt kendskab til de regionale selskabers finansielle status eller drift til at kunne bedømme deres kreditværdighed på det internationale markeder; men vi mener, at disse selskaber, for finansiering på individuel basis på disse markeder, ville behøve statsgarantier eller være tvunget til at acceptere mindre fordelagtige vilkår og betingelser.

For at maksimere den økonomiske fleksibilitet må staten være rede til at påtage sig følgende til støtte for Projektet:

- at investere 20 pct. af Projektets omkostninger som egenkapital eller underordnet selvfinansiering. Denne investering ville være uforholdsmæssig stor i førkonstruktionsfasen og i den indledende konstruktionsfase.
- binde sig til at ville finansiere op til 30 pct. af Projektets omkostninger med egenkapital i tilfælde af en uheldig økonomisk udvikling.

- via dens garantier at påtage sig visse specielle risici i forbindelse med Projektet, inklusive færdiggørelse, force majeure (hvor der ikke kan forsikres) og midlertidige afbrydelser i leveringer.
- være villig til at garantere udviklingen af DONG A/S's marked for naturgas i tilfælde af, at dansk lovgivning ikke yder tilstrækkelig støtte til potentielle långivere.

I tilfælde af, at DONG A/S's kontraktmæssige forhold til distributionsselskaberne eller de relative virkninger af forbrugersalgsprisen kontra DONG A/S's købspris for gas indebærer en reel økonomisk risiko, så måtte staten endvidere direkte

eller indirekte yde kreditstøtte til hele projektet.

Med de ovenfor nævnte garantier og forpligtelser og på basis af vor opfattelse af de oplysninger, vi har fået vedrørende den danske naturgassystem, mener vi, at hele Projektet eller en væsentlig del deraf i sidste instans kan finansieres uafhængigt af statskredit. Imidlertid kan det siges, at jo større statens velvilje er med hensyn til at sikre Projektets levedygtighed gennem direkte eller indirekte garantier, investering i egenkapital og støtte gennem lovgivning, desto større bliver sandsynligheden for at opnå den maksimale fordel af de tilgængelige økonomiske muligheder.

Bilag 5

HANDELSMINISTEREN

København, den 9. marts 1979

J. nr. 2. afd. 843-79

A. P. Møller

Kongens Nytorv 8

1098 København K.

Under en række samtaler mellem bevillingshaverne i henhold til eneretsbevilling af 8. juli 1962 og handelsministeriet har man drøftet spørgsmålet om de bevillingsmæssige konsekvenser af gaskontraktens bestemmelser om, at leverancer påbegyndes den 1. oktober 1984 set på baggrund af den i aftale mellem bevillingshaverne og handelsministeren af 15. juli 1976 nævnte frist, den 8. juli 1984. Bevillingshaverne har givet udtryk for ønske om en skriftlig tilkendegivelse fra handelsministeriet om, at underskrivelsen af gaskontrakten tillægges den virkning, at bevillingshaverne eneret til efterforskning og indvinding af naturgas opretholdes for eneretsbevillingens løbetid.

Under henvisning hertil skal jeg herved meddele, at handelsministeriet i forslag til lov om anlæg af en naturgasforsyning vil indsætte en bestemmelse med følgende eller hertil svarende indhold:

»§ X. Handelsministerens godkendelse af kontrakt af 9. marts 1979 mellem bevillingshaverne i henhold til eneretsbevilling af 8. juli 1962 til efterforskning og indvinding af kulbrinter og deres partnere og Dansk Olie & Naturgas A/S om salg og køb af naturgas for visse reservoirer på kongeriget Danmarks kontinentalsokkel og

bevillingshavernes igangsættelse af indvinding af naturgas til levering efter kontrakten anses for opfyldelse af § 2, stk. 5, 1. punktum, i eneretsbevillingen, således at bevillingshaverne med hensyn til råstoffet naturgas bevarer eneretten til yderligere efterforskning og indvinding i hele bevillingstiden.

Stk. 2. Såfremt den i stk. 1 nævnte naturgaskontrakt ikke efter sit indhold medfører igangsættelse og levering af naturgas, og dette ikke skyldes misligholdelse fra bevillingshavernes eller deres partners side, forlænges den efter eneretsbevillingen, § 2, stk. 5, jfr. pkt. 1 i aftale af 15. juli 1976 mellem bevillingshaverne og handelsministeren, omhandlede frist for iværksættelse af indvinding af naturgas med 4 år, regnet fra tidspunktet for en retlig bindende konstatering heraf. Fristen kan dog ikke være kortere end 8. juli 1984.«

Med hensyn til den anførte formulering af stk. 2 henvises der til, at der allerede er konstateret forekomster af naturgas, der også efter bevillingshavernes skøn kan udnyttes på en for dem økonomisk forsvarlig måde, og at den forlængede efterforskningsperiode derfor er fastsat til 4 år.

Med venlig hilsen

ARNE CHRISTIANSEN